HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

א) יתומין [א]שבאו לחלוק בנכסי אביהן בית דין מעמידין להן אפוטרופוס [ב]ובוררים להן חלק יפה הגדילו יכולין למחות ורב נחמן דידיה אמר [ג]הגדילו אין יכולין למחות דאם כן מה כח בית דין יפה התם ממונא הכא איסורא גידול בר רעילאי שדר לה גיטא לדביתהו אזל שליחא אשכחה דהוה יתבה ונוולה אמר לה הא גיטיך אמרה ליה זיל השתא [ג]מיהא ותא למחר אזל לגביה וא"ל פתח ואמר ברוך הטוב והמטיב אביי אמר [ג]ברוך הטוב והמטיב ולא בטל גיטא רבא אמר ברוך הטוב והמטיב ובטל גיטא במאי קמיפלגי בגלוי דעתא בגיטא קמיפלגי דאביי סבר [ד]גלוי דעתא בגיטא לאו מלתא היא ורבא סבר גלוי דעתא בגיטא מילתא היא אמר רבא מנא אמינא לה דרב ששת אשקליה גיטא לההוא גברא בעל כרחיה ואמר להו לסהדי הכי אמר לכו רב ששת לבטל גיטא ואצרכיה רב ששת גיטא אחרינא ואביי אטו רב ששת מבטל גיטא דאינשי הוה איהו בטלה והאי דקאמר להו הכי משום דפנוי ואמר אביי מנא אמינא לה דרב יהודה אשקליה גיטא לחתניה דר' ירמיה ביראה ובטליה תנא אשקליה ובטליה הדר תנא ואשקליה על כרחיה ואמר להו לסהדי אותיבו קרי (א) באוניכו וכתובו ליה ואי סלקא דעתך גלוי דעתא בגיטא מילתא היא הא חזו ליה דקא רהיט בתרייהו ורבא האי דקא רהיט בתרייהו דאמר להו אשור הבו לה הייא כי היכא דמשלם צערא דההוא גברא ד)ואמר אביי מנא אמינא לה דההוא דאמר להו אי לא אתינא עד תלתין יומין ליהוי גיטא אתא ופסקיה מברא אמר להו חזו דאתאי חזו דאתאי ואמר שמואל לא שמיה מתיא ורבא אטו התם לבטולי גיטא בעי התם לקיומי תנאיה קא בעי והא לא איקיים תנאיה ההוא דאמר להו אי לא נסיבנא עד תלתין יומין ליהוי גיטא כי מטו תלתין יומין אמר להו הא טרחנא למאי ניחוש לה אי משום אונסא ה)[ה]אין אונס בגיטין אי משום גלויי דעתא בגיטא פלוגתא דאביי ורבא הוא ההוא דאמר להו אי לא נסיבנא לריש ירחא דאדר ליהוי גיטא כי מטא ריש ירחא דאדר אמר להו אנא לריש ירחא דניסן אמרי למאי ניחוש לה אי משום אונס אין אונס בגיטין אי משום גלויי דעתא פלוגתא דאביי ורבא והלכתא כנחמן

והלכתא

יתומין. קטנים: **אפוטרופוס.** לכל אחד: **ובוררין להן.** כל אפוטרופוס יברור חלק יפה שלו ו) שמתוך כך יהיו החלקים שוים: **כח ב"ד.** שמינו להם האפוטרופוס: **התם ממונא.** והפקר ב"ד הפקר: **הכא איסורא.** דא"א ומשום מה כח ב"ד יפה לא אפקעו רבנן קידושין: **גידול בר רעילאי:** **ונוולה.** אורגת: **הא גיטך.** הראהו לה ולא מסרו לה: **ברוך הטוב והמטיב.** שלא מסרת לה: **ולא בטל גיטא.** ואם בא שליח זה ומסרו לה למחר מגורשת: **גלוי דעתא.** שאינו חפץ עוד בשליחות זה: **אמר לכו רב ששת.** רב ששת אמר לכם ואני שמעתי דלבטיל גיטא: **ואצרכיה רב ששת גיטא אחרינא.** אלמא משום דגליא דעתיה בביטולא: **אטו רב ששת מבטל גיטא דאינשי הוה.** אפילו גלוי דעתא ליכא דהא לא אמר אנא בטלתיה אלא רב ששת והכא ליכא גלוי דעתא דידיה: **איהו בטליה.** ואמר בהדיא ליבטיל: **משום דפנוי.** בני אדם המכין וחובטין אותו במלות רב ששת ואומר לו למה אתה מבטלו אמר להו הכי רב ששת לוה כן: **ירמיה ביראה.** כך שמו: **תנא אשקליה.** שנה שנית וכפהו לצוות לכתוב אחר: **אותיבו קרי באודנייכו.** שימו קניבת ירק דק של דלועין באזניכם שלא תשמעו ביטולו: **אשור הבו לה הייא.** התחזקו לתתו מהר: **אשור.** כמו אשרתא דדייני (לעיל דף כו.) וכמו אשרו חמוץ (ישעיה א) לשון חיזוק: **אטו לבטולי גיטא בעי.** זה שגילה בדעתו שאינו חפץ בגירושין הללו כלום גילה שהוא בא להפקיען על ידי ביטול גט: **לקיומי תנאה בעי.** על ידי קיום תנאי הוא בא להפקיע לומר התניתי לבא עד שלשים ואם לאו יהא גט והרי באתי וקיימתי תנאי: **אי לא נסיבנא.** כתב גט ונתן לארוסתו ע"מ שאם לא יכנס עד שלשים יום יהא גט: **קטרחנא.** בצרכי חופה ואנוס אני: **אין טענת אונס.** והוי גיטא: **והלכתא כנחמן.** דאמר לעיל ביטול בפני שנים: **והלכתא כנחמן.** נמי בהא דאמר הלכה כרבי בשתיהן:

והלכתא

יתומין שבאו לחלוק כו'. אומר ר"ת דוקא שניהם רוצים אבל אחד רוצה ואחד אינו רוצה לא והיכא שלא באו שניהם אלא אחד והשני אינו בפנינו אמר ר"י דחולקין דהא בריש פרק ב' דקידושין (דף מב.) מייתי לה אחלוקת הארץ שהיו שם כמה יונקי שדים ומיהו אין ראיה גמורה משם דלאו לגמרי מדמי לה דחלוקת הארץ היתה על פי הדיבור והיו שם אורים ותומים [משום הכי] הגדילו אין יכולין למחות ובפרק אלמנה ביבמות (דף סז:) דאמר (כולם) זכרים יאכלו אע"ג דשמא ימלא עובר זכר דעבדינן תקנתא כדרב נחמן נמי אין ראיה דהתם שאני דאע"פ שלא בא כי אם האחד עבדינן להו תקנתא לפי שיש תקנה גם לעובר (ב) ומתעלה חלקו בכך במה שיאכלו עבדים של אלו בתרומה שלא ימותו ברעב:

בית דין מעמידין להם **אפוטרופוס** ובוררים להם כו'. אר"ת וכן ר"ח דבוררים להם ב"ד דצריך שומת ב"ד ואפוטרופוס מעמידין להן לשמור לכל אחד חלקו בפני עצמו דעד עתה היה שומר הכל ביחד ובוררין ע"י גורל דאין טריחותא להטיל גורלות [א] ואפילו בגורל שייך לברור חלק יפה כגון אם יש שלש שדות דטוב שיטול כל אחד ואחד שדה אחת ויהיה חלקו בבת אחת ממה שיחלוקו כל שדה לג' חלקים וכמה ענייני ברירות יש בו בחלונות וסולמות ודרך ודוקא בדבר שאין שייך בו גוד או איגוד חולקין ומדקדק ר"ת דאי חולקין אפילו בדבר ששייך בו גוד או איגוד אמאי דחיק בריש האיש מקדש (קידושין דף מב: ז) יכולין למחות ברוחות הוה ליה למימר דיכולין למחות [ב] בגוד או איגוד והא דלא קאמר יכולין למחות אם טעו בפחות משתות דמכרן קיים משום דלא מסתבר שיאמר שמואל אם הגדילו יכולין למחות בשביל טעות דפחות משתות דמודה שמואל ויש ליפות בכך כח ב"ד דהוי כמאן דלא טעו כלל אע"ג שיכולין למחות ברוחות בזה אין ליפות כח ב"ד דאין זה תלוי בשומא וכ"ש דאם נפרש דמכרן קיים ומחזיר האונאה דאתי שפיר ומיהו יש לדחות דחדא מינייהו נקט ומההוא דיבמות דפרק אלמנה (דף סז:) [ג] דמשמע שעושים תקנה לכל העבדים שיאכלו בתרומה שנותנין לבנים כל העבדים וחלק אחד נותנים לעובר כנגדן אין להוכיח דחולקין אפילו בדבר ששייך בו גוד או איגוד כגון העבדים דשאני התם דמתעלה חלק העובר בכך במה שעבדים אוכלים בתרומה ויש לעובר בכך חלק יפה יותר [ד] ועוד לא לכל העבדים באנו לעשות תקנה אלא לחלק הבנים שנולדו ועוד ח)[ה"מ] שיש שדות שיכולין ליתן לעובר כנגד העבדים שיש כח לב"ד לעשות כן כדאמרי' בהניזקין (לקמן דף נג.) [ה] ושותף הבא לחלוק שלא בדעת חברו מספקא לר"י אם יכול לחלוק הקרקעות דשייכא קפידא ברוחות ואין לדקדק מהא דאמר בפ' בית כור (ב"ב דף קו:) [ו] אלא מעתה הני בי תלתא אחי דקיימי ואזול תרי מינייהו ופלוג הכי נמי דבטלה מחלוקת דמשמע שהחלוקה קיימת אע"ג דבקרקע איירי שהחלוקה שבקרקע קיימת איכא למימר היינו כשחזר וחלקו עמו נפל לו בגורל אותו חלק עצמו שנפל לו בתחילה כשחלקו השנים בלעדיו דאז קיימת חלוקתם אבל מ"מ חוזר ומטיל גורל עם שניהם כאילו באים לחלק בתחילה(ט):

התם ממונא הכא איסורא. וא"ת א"כ היכי דייק לעיל ממה שחזר רבי ועשה כרשב"ג בההיא דכתובות (דף ק.) [ז] לחזור בו נמי ממאי דאמר ביטלו מבוטל הא איכא לחלק בין איסורא לממונא וי"ל דרב נחמן דאמר הלכה כרבי בשתיהן הוא דמפליג בין איסורא לממונא אע"ג י)דרבי גופיה לא מפליג בין איסורא לממונא היכא דטעו מ"מ רב נחמן מפליג אליבא דרבי אפי' יא)בממונא דטעו דהא רבי גופיה חזר בו בכתובות והכא פסיק רב נחמן כוותיה אבל הנהו דלעיל לא מפליג וכי פריך הכא דרב נחמן אדרב נחמן היה יכול להקשות והא רבי גופיה הדר ביה מביטלו מבוטל כדמוכח ההיא דכתובות אלא דניחא ליה לאקשויי דרב נחמן אדרב נחמן גופיה ועי"ל דהכא מחלק בין איסורא לממונא דלא טעו אבל לעיל מדמה ממונא דטעו לאיסורא ובפ"ב דקדושין (ד' מב.) ובכתובות בפ' אלמנה (דף ק.) פריך אדרב נחמן דפסיק התם הלכה כחכמים מההיא דיתומים שבאו לחלוק דאית ליה לרב נחמן מה כח ב"ד יפה ומשני הא דטעו הא דלא טעו ורבי ודאי כשחזר בו מההיא דכתובות חזר בו גם מביטלו מבוטל והא דפסיק רב נחמן כרבי בביטלו מבוטל משום דאיהו פוסק בההיא דכתובות כחכמים:

ואי משום גלויי דעתא פלוגתא דאביי ורבא. [ח] היינו לפי סברת אביי [ט] אבל רבא קאמר לעיל אטו לבטולי גיטא קבעי לקיומי תנאי קא בעי ולא פליג רבא הכא:

וכל

עין משפט נר מצוה

יז א ב מיי' פ"י מהל' נחלות הל"ד סמג עשין לו טוש"ע חו"מ סי' רפט סעי' א:

יח ג ד מיי' פ"ו מהל' גירושין הל' כה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' סב:

יט ה מיי' פ"ט מהל' גירושין הל"ח סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קמד סעי' א:

◆

פסקי רי"ד

שמואל יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן ב"ד מעמידין להן אפוטרופוס ובוררין להן חלק יפה ואם הגדילו יכולים למחות ורב נחמן דידיה אמר אם הגדילו אין יכולין למחות א"כ מה כח ב"ד יפה: התם ממונא הכא איסורא פי' בממונא הפקר ב"ד היה הפקר אבל איסור א"א משום מה כח ב"ד יפה לא אפקעו קידושיו. גידול בר עילאי שדר לה גיטא לדביתהו אתא שליח אשכחה דקיתבה ונוולה. פי' היתה אורגת והראה לה גיטא ולא נתנו לה ואמר לה הא גיטך אמרה ליה זיל השתא (ברי) [מיהא] אתא לגביה בעל א"ל ברוך הטוב והמטיב אביי אמר ברוך הטוב והמטיב ולא בטיל גיטא ורבא אמר ברוך הטוב והמטיב ובטיל גיטא במאי קמיפלגי בגלויי דעתא בגיטא קמיפלגי אביי סבר גלויי דעתא בגיטא לאו מילתא היא ורבא סבר גלויי דעתא בגיטא מילתא היא פי' המבטל שליחות הגט צריך שיבטל בפיו ואם היה לבו שלם לבטל ולא הוציא מפיו אינו כלום דדברים שבלב אינן דברים הילכך כל זמן שלא הוציא מפיו הביטול אע"ג שגילה דעתו לא הוי כלום ורבא סבר אע"ג דקי"ל דדברים שבלב אינן דברים היכא דאיכא גלויי דעתא כאילו גילה בפיו דמי אמר רבא מנא אמינא לה דרב ששת אשקליה גיטא לההוא גברא בעל כרחיה אמר להו לשהדי אמר לכו רב ששת ליבטיל גיטא ואצרכיה רב ששת גיטא אחרינא: ואביי אטו רב ששת מבטל גיטא דאינשי הוא ההוא איהו בטליה וההוא דאמר להו הכי משום דמחמת דפנוי הוא דקמירתת. אמר אביי מנא אמינא לה דרב יהודה אשקליה גיטא לחתניה דר' ירמיה ביראה. פי' בעל כרחיה. ובטליה. הדור אשקליה ובטליה ואמר להו לשהדי איתיבו קירי באודנייכו כי היכי דלא תשמעון מיליה וכתבו ליה ואי ס"ד גלויי דעתא בגיטא מילתא היא הא קא חזו ליה דקא רהיט בתרייהו וק' לי טובא דאפילו לאביי דאמר גלויי דעתא בגיטא לאו מילתא היא היכא דבטלו מפיו מי לא בטיל והיכי אמר דליתבי קירא באוזנייהו (דלא לאשמועי') [שלא ישמעו ביטולן] אטו בשמיעת העדים תליא מילתא אי בטליה מי לא בטיל ונמצא גט בטל ובהא מיהת ועדים אינן אלא לברר העדות שבטלו אבל שלא יתקיים הבטול בלא עדים שאלו שניהם מודים הבעל והאשה מי לא בטיל וי"ל לפי הדחק שהביטול בלי עדים אינו מועיל ואע"פ ששניהם מודים. ומתני' דתנן הגיע השליח וקדם אצל אשתו כולה בעדים קמיירי ומ"ה אמר להם שיסתמו אזניהם שלא ישמעו בטולו ויהיה בטול בלא עדים ולא יועיל כלום ואע"פ שרואים גילוי דעתו שרץ אחריהם כדי לבטלו גלויי דעתא לאו מילתא הוא והנכון בעיני לומר דרב יהודה ס"ל דהלכה כרשב"ג ולית ליה דרב נחמן ומסיק תלמודא והלכתא כרב נחמן דאמר לעיל בטול הגט בשני עדים והלכתא כרב נחמן דאמר הלכה כר' בשתיהן והלכתא כנחמני הוא אביי דאמר גלויי דעתא בגיטא לאו מילתא הוא וזו היא א' מיע"ל קג"ם שהלכה כאביי: ההוא דאמר להו אי לא נסיבנא מכאן ועד תלתין יומין ליהוי גיטא פי' ארוסתו היתה ונתן לה גט והתנה עמה שאם לא יכנסנה לחופה עד ל' יום יהא גט כי מטי יום תלתין אמר להו קטרחנא פי' בצרכי הסעודה אני טורח ומכין אמרי למאי ניחוש לה אי משום אונסא שיאמר אנוס אני ואיני מוצא צרכי סעודה קי"ל בשמעתא קמייתא דכתובות אין אונס בגיטין ואי משום גלויי דעתא פלוגתא דאביי ורבא הוא וקי"ל כאביי: ההוא דאמר להו אי לא (יהיבנא) [נסיבנא] מהכא לריש ירחא דאדר ליהוי גיטא כי מטא רישא ירחא דאדר אמר אנא ריש ירחא דניסן אמרי למאי ניחוש לה אי משום אונסא אין אונס בגיטין אי משום גלויי דעתא הלכה כאביי מהכא מוכח דקים ליה לתלמודא דאין טענת אונס בגיטין: **מתני'** בראשונה היה

מסורת הש"ס

א) יבמות סז: כתובות ק. קדושין מב., ב) נ"א ובורר, ג) [פי' מן הכא], ד) כתובות ג: לעיל ל. נדרים סז:, ה) [כתובות ג: לעיל ל.], ו) במ"א: לתיוק שלו, ז) [וכן בכתובות ק.], ח) בדפו"ר הכא משמע, ט) [וע"ע תוס' כתובות ק. ד"ה בוררין ותוס' קדושין מב. ד"ה ובוררין ותוס' ב"ב קו: ד"ה ושמואל], י) ס"א דרב נחמן ע' רש"ל, יא) בדפו"ר אע"ג דבממונא טעו,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' קרי באודנייכו: (ב) תוס' ד"ה יתומין וכו' לעובר דמתעלה חלקו:

◆

מוסף רש"י

בית דין מעמידין להן אפוטרופוס. לכל אחד ואחד מן הקטנים (כתובות ק.). **ובוררים להן חלק יפה.** ובורר כל אפוטרופוס חלק אחד יפה לחלקו (יבמות סז:) לכל אחד, יפה לזה ויפה לזה (קדושין מב.) כל אפוטרופוס לתיוק שלו (כתובות ק.). **הגדילו.** היתומים, **יכולין למחות.** ומהניא חלוקה לפירות עד מחאה (יבמות סז:). **נוולה.** טווה. (סנהדרין צה.) **הייא.** מהר. (שבת קיט.) **ופסקיה מברא.** מעבר המים שלא מצא את המעבורת (לעיל ל.) הנהר הפסיקו, שהיתה המעבורת מלד העיר ולא יכול לעבור (כתובות ב:). **חזו דאתאי.** שבאתי (שם). **לא שמיא מתיא.** דלא מטי עד הכא ואין טענת אונס בתנאי גיטין למימר אניסנא, אי נמי יש אונס בגיטין, הא אוקימנא בשמעתא קמייתא דכתובות דהאי אונסא דשכיח הוא ואיבעי ליה לאתנויי (לעיל ל.) והוי גיטא ואם רצתה מינשא לאחר וגם לכהונה נפסלת מהיום (כתובות ב:). **אין אונס בגיטין.** אין טענת אונס בגיטין (כתובות ב:) אין אדם יכול לטעון אונס בתנאי של גט (לעיל ל.).

◆

מוסף תוספות

א. וכיון דאפשר לחלוק בדרך שאר החלוקות ע"פ הגורל מפני מה מקילין על אלו כ"כ לחלוק בלא גורל ובלא שומת ב"ד. רשב"א. ב. במילתא דשייכא ביה. תוס' כתובות ק. ד"ה ובוררין. ג. העובר פוסל ואינו מאכיל, ת"ר הניח בנים אלו ואלו אוכלין רשב"י אומר זכרים יאכלו נקבות לא יאכלו וכו' ואסיק טעמא משום דעבדי' להו תקנתא כדרב נחמן, דאר"נ אמר שמואל יתומים שבאו לחלוק בנכסי אביהן וכו' כלומר ונותנין העבדים לחלק הנולדים ונותנין לעובר כנגדן משאר נכסים. רשב"א. ד. שאילו היה לו חלק בעבדים לא היו אוכלים בתרומה ושמא היו מכחישין, ועכשיו שאוכלין ע"י חלוקה זו יטול העובר חלק יפה בנכסים כנגדן ודטבא להו עבדי' להו. רשב"א. ה. ומוכרין עבדים ליקח שדות. רשב"א. ו. ב' אחין שחלקו ובא להם אח ממדה"י רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר מקמצין ומפ' רבנו שמואל מקמצין שכל אחד יתן לו שליש מחלקו, ופריך לרב דאמר בטלה מחלוקת. תוס' כתובות ק. ד"ה ובוררין. ז. דאית לי' לרבי מה כח ב"ד יפה. תוס' הרא"ש. ח. וא"ת ומאי שנא דהכא איתא גלויי דעתא טפי מעובדא דלעיל דאמרי' דלקיומיה תנאי קא אתי. י"ל דאה"נ דאיכא למימר הכי, אלא הכא. ר"ן. ט. דקי"ל כוותיה קאמרי', דאפי' מקרי גלויי דעתא אפ"ה לאו מילתא היא. ר"ן.